

Persbericht Hilde Crevits

Viceminister-president van de Vlaamse Regering &
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en
Gezin

Minister Crevits roept op om deel te nemen aan de bevolkingsonderzoeken naar kanker en taboes te doorbreken op vlak van stoelgangtesten

Vandaag heeft Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Hilde Crevits de nieuwe cijfers uit het jaarrapport Bevolkingsonderzoeken 2022 van het Centrum voor Kankeropsporing bekend gemaakt. Dat gebeurde in het maatwerkbedrijf WAAK in Heule (Kortrijk) waar de stoelgangtesten voor het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker worden samengesteld. Vorig jaar ontvingen 853.009 Vlamingen zo'n test. Meer dan 400.000 mensen gingen hier niet op in. Minister Crevits roept op om taboes en misopvattingen te doorbreken en de testen niet verloren te laten gaan.

“Vlaanderen blijft de strijd tegen borstkanker, baarmoederhalskanker en dikkedarmkanker onverminderd verderzetten, met resultaat. Dankzij de screenings worden meer kankers in een vroegtijdig stadium gevonden. Toch gaat een deel van de bevolking nog altijd niet in op dit gratis aanbod: 12% heeft nog nooit een uitstrijkje laten nemen en 15% is nog nooit gescreend op borstkanker. Aan het bevolkingsonderzoek naar dikkedarmkanker heeft een kwart van de bevolking van 50 t.e.m. 74 jaar nog nooit deelgenomen. Daarom willen we meer mensen overtuigen om de stoelgangtest die ze thuis ontvangen af te nemen. Ook zullen we meer aandacht besteden aan het bereiken van specifieke doelgroepen, onder meer via de huisartsen en lokale besturen. De bevolkingsonderzoeken naar kanker redden jaarlijks vele levens. Elke test telt. Even prikken in je stoelgang mag geen taboe of drempel te veel zijn. Het is ontzettend belangrijk om preventief te screenen, het kan het verschil betekenen tussen genezen of niet meer kunnen genezen.” – Vlaams minister van Welzijn en Volksgezondheid Hilde Crevits

Vorig jaar ontvingen 1,6 miljoen Vlamingen een uitnodiging in de bus om gratis deel te nemen aan de bevolkingsonderzoeken naar borst-, baarmoederhals-, of dikkedarmkanker. Onderzoek gebeurt respectievelijk met een mammografie, een vaginaal uitstrijkje en een stoelgangstaal.

Tijdige opsporing blijft belangrijk om kankers in een vroeg en beter geneesbaar stadium te kunnen behandelen, zo blijkt opnieuw uit het jaarrapport 2022 van het Centrum voor Kankeropsporing, dat de bevolkingsonderzoeken naar kanker coördineert in opdracht van de Vlaamse overheid en daarvoor samenwerkt met Stichting Kankerregister. Bij vrouwen die zich laten screenen op borstkanker worden meer dan 70% van de borstkankers gevonden in een vroegtijdig stadium. Bij vrouwen die niet deelnemen aan het Bevolkingsonderzoek is dit minder dan 50%.

Ook bij baarmoederhalskanker worden bij de nooit-gescreende vrouwen meer tumoren in een verder gevorderd stadium gezien. Drie vierde van de dikkedarmkankers worden door de screening gevonden in een vroeg en goed behandelbaar stadium. Ter vergelijking: bij niet-deelnemers is dat 35%.

Jongste doelgroep neemt het minste deel bij het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker

De doelgroep voor het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker werd pas sinds 2020 uitgebreid naar de jongste leeftijdsgroep, waarbij het opvallend is dat vooral zij minder deelnemen (slechts een responsgraad van 43%). Dit verklaart bovendien het hogere percentage nooit deelnemers ten opzichte van de andere bevolkingsonderzoeken naar kanker.

Vrouwen laten zich nog steeds vaker screenen dan mannen (55,2% tegenover 49,8%) in het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker. In totaal ontvingen vorig jaar 853.009 Vlamingen een afnameset om een staal van de stoelgang te nemen. Meer dan 400.000 stoelgangtesten werden niet gebruikt. Vlaams minister van Volksgezondheid en Welzijn Hilde Crevits wil taboes of misopvattingen doorbreken en meer deelnemers bereiken. Ze deed daarvoor een oproep in WAAK, een maatwerkbedrijf in Kortrijk, waar de afnamesets voor het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker worden samengesteld.

In 2020 werden er dankzij dit bevolkingsonderzoek bijna 1.000 dikkedarmkankers gedetecteerd bij mannen en vrouwen van 50 t.e.m. 74 jaar in Vlaanderen. De laatst beschikbare cijfers (voor de eerste 6 maanden van 2021) stellen dat er nu al 337 nieuwe invasieve en 331 in situ dikkedarmkankers gedetecteerd zijn.

Koen Van Herck, Stichting Kankerregister: *“Vroegtijdige opsporing is essentieel. Wij blijven verder inzetten op manieren om de uitwisseling van gegevens sneller te laten verlopen. Dit kan op meerdere vlakken nog verbeteringen opleveren, zoals het vermijden van overbodige uitnodigingen en het monitoren van de opvolging na een afwijkende test.”*

Lokale, nabije aanpak en verdere digitalisering

Er wordt blijvend ingezet op de motiverende BLABLABLA mediacampagne via kanalen als de nationale radio, sociale media, affichage op broodzakken en aan winkels. Ook worden meerdere vertalingen op de website aangeboden en zal er voortaan meer ingezet worden op ontwikkelen van materiaal aangepast voor specifieke doelgroepen. De samenwerkingen met lokale besturen, de Logo's, mutualiteiten, maar ook huisartsen worden versterkt. Huisartsen hebben een belangrijke rol in het informeren van de patiënt.

Er wordt onderzocht hoe het Elektronisch Medisch Dossier van patiënten softwarematig kan aangepast worden, zodat elke huisarts in staat is om binnen zijn of haar patiëntenbestand een overzicht te krijgen wie wel en wie niet deelnam aan de bevolkingsonderzoeken. Correcte opvolging na een afwijkend screeningsresultaat is hierbij een aandachtspunt. Elke huisarts zal binnenkort een digitale infosheet over de opvolggraad na afwijkende stoelgangtest in de eigen praktijk ontvangen.

Ook zal er meer ingezet worden op het ontwikkelen van materiaal aangepast voor specifieke doelgroepen. Maatwerkbedrijven vervullen hier een belangrijke rol. Via initiatieven kunnen mensen aangespoord worden tot deelname. Zo liggen er in WAAK in Kortrijk informerende meeneemkaartjes en is er 'De Verteltas', een interactieve methodiek die op een visuele en praktische manier het verloop van de bevolkingsonderzoeken uitlegt.

Patrick Martens, Directeur van het Centrum voor Kankeropsporing: *“We weten uit diverse studies en pilootprojecten dat het bereiken van de kwetsbare doelgroepen een specifieke aanpak vereist. Het persoonlijk benaderen en aanspreken is hierbij cruciaal.”*

PERSCONTACT:

- **Carmen De Rudder – Woordvoerder minister Crevits – 0492 34 60 66**
- **Dr. Patrick Martens – directeur CvKO: 0479 90 18 71 - patrick.martens@bevolkingsonderzoek.be**
- **Mevr. Katia Emmerechts – SKR: 02 250 10 10 – katia.emmerechts@kankerregister.org**

Bijlage: belangrijkste cijfers uit het jaarrapport 2022 (screeningsjaar 2021)

Cijfers Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker (mannen en vrouwen, 50-74 jaar)

- 853.011 personen ontvingen een stoelgangtest in 2021. 52,5% van hen stuurden een staal terug.
- In 2021 zien we de responsgraad stijgen naar 52,5% (+3,8% t.o.v. 2020). Deze stijging is het meest uitgesproken in de oudste leeftijdscategorieën: 61,5% bij de 65-69- (versus 56,5% in 2020) en 59,4% bij de 70-74-jarigen (versus 53,3%). De jongste leeftijdsgroep (50-54 jarigen) toont slechts een responsgraad van 43%, maar stijgt daarmee t.o.v. 2020 wel meer dan de 55-59- en 60-64-jarigen. Hoewel mannen - zoals alle voorgaande jaren - minder deelnemen is de stijging van responsgraad t.o.v. vorig jaar bij mannen hoger (+4% versus +3,5% bij vrouwen), en dus 49,8% en 55,2% respectievelijk.
- De totale dekkingsgraad is niet sterk gestegen versus 2020: deze bedraagt 64,1% in 2021 t.o.v. 63,7% in 2020. De dekking door screening binnen het Bevolkingsonderzoek is het afgelopen jaar licht toegenomen, terwijl dekking door screening buiten het BVO afnam. Het percentage geen dekking bedraagt 35,9%. Dit betekent dat maar liefst 763.701 mannen en vrouwen de afgelopen 24 maanden geen vroegtijdige opsporing van dikkedarmkanker hebben gehad.
- 26,1% van de doelgroep (of concreet 556.077 personen van 50 t.e.m. 74 jaar) heeft zelfs nog nooit deelgenomen aan het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker. Dat zijn 14.863 personen meer dan in 2020.
- Van de personen die een vorige keer (in 2019) al deelnamen aan het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker neemt 91,8% opnieuw deel na de uitnodiging in 2021. Van de personen die afgelopen twee screeningsrondes deelnamen, neemt 96% ook deel na de derde uitnodiging.
- Van de personen die bij de vorige uitnodiging niet deelnamen, neemt 11,8% wel deel aan een uitnodiging in 2021.
- Bij 5,9% van alle deelnemers (26.931 personen) was de stoelgangtest afwijkend (te veel bloed in de stoelgang) en werd een coloscopie aanbevolen.
- Bij ongeveer 82% van de personen met een afwijkende stoelgangtest wordt binnen het jaar een coloscopie uitgevoerd (cijfers 2020, 2021 nog onvolledig). Bij 45% gebeurt dit binnen de 31 dagen na het verzenden van de resultaatbrief. De opvolging met een coloscopie binnen het jaar lag in 2020 lager in vergelijking met 2019 (-3%). Dit is waarschijnlijk te wijten aan de COVID19-pandemie.
- Deelname aan het Bevolkingsonderzoek Dikkedarmkanker loont: 74% van de kankers gevonden door de screening hebben een vroegtijdig en dus goed behandelbaar stadium. Ter vergelijking: bij niet-deelnemers is dat 35%.
- In 2020 werden er dankzij dit Bevolkingsonderzoek 484 nieuwe invasieve en 494 in situ dikkedarmkankers gedetecteerd bij mannen en vrouwen van 50 t.e.m. 74 jaar in Vlaanderen. Voor deelnemers in de eerste 6 maanden van 2021 zijn dat nu al 337 nieuwe invasieve en 331 in situ dikkedarmkankers.

Cijfers Bevolkingsonderzoek Borstkanker (vrouwen, 50-69 jaar):

- In 2021 werden in totaal 438.957 uitnodigen verstuurd, 53,2% ging in op de uitnodiging.
- Van de volledige doelgroep laat 63,5% zich volgens de richtlijnen screenen (streefcijfer: 70%). Dit wil ook zeggen dat 36,5% van de doelgroep zich niet liet screenen, waaronder 14,5% vrouwen uit de doelgroep die zelfs nog nooit een mammografie liet nemen.
- Het percentage trouwe deelnemers aan twee opeenvolgende uitnodigingsronden bedraagt 86,7%.
- Het percentage instappers (na niet-deelname in vorige ronde) bedroeg in 2021 15,3%, wat hoger is dan voorgaande jaren en wat aangeeft dat we mensen kunnen overtuigen om toch deel te nemen.
- Bij 6,4% (van eerste deelnames aan het Bevolkingsonderzoek) en 2,4% (van volgende deelnames) bleek de screeningsmammografie afwijkend te zijn en werd een vervolgonderzoek aanbevolen, dit is binnen de Europese kwaliteitsvereisten.
- In 2020 werden er dankzij dit Bevolkingsonderzoek 985 nieuwe invasieve en 244 in situ borstkankers gedetecteerd bij vrouwen van 50 t.e.m. 69 jaar in Vlaanderen. Voor deelneemsters in de eerste 9 maanden van 2021 zijn dat nu al 1006 invasieve en 202 in situ borstkankers.
- Meer dan 70% van de borstkankers gevonden door de screening hebben een vroegtijdig stadium en zijn dus goed behandelbaar. Bij vrouwen die niet deelnemen aan het Bevolkingsonderzoek is dit minder dan 50%.
- Een eerste deelname in het Bevolkingsonderzoek wordt vaak voorafgegaan door een mammografie die mogelijk als opportunistische screening bedoeld is (meer dan 40% heeft een mammografie in de voorgaande 5 jaar). Dit doet de efficiëntie van het Bevolkingsonderzoek dalen. Bij opportunistische screening ontbreekt bovendien een georganiseerde kwaliteitscontrole en -opvolging zoals bij het Bevolkingsonderzoek bestaat.

Cijfers Bevolkingsonderzoek Baarmoederhalskanker (vrouwen, 25-64 jaar)

- In 2021 werden in totaal 272.915 uitnodigen verstuurd.
- Van de volledige doelgroep laat 63,6% zich screenen zoals aangewezen, met of zonder uitnodigingsbrief. Vlaanderen streeft er naar dat minstens 65% van de vrouwen uit de doelgroep een driejaarlijks uitstrijkje laat nemen. De dekkingsgraad is het hoogst voor de leeftijd van 30-34 jaar en bedraagt 68,4%. Tussen de leeftijd van 35-54 jaar is de dekking iets lager, maar nog boven de 65%. Vanaf 55 jaar ligt de dekkingsgraad lager, tot slechts 56,1% bij de oudste leeftijdscategorie 60-64 jaar. Voor de jongste leeftijdscategorie 25-29 jaar is dekking ook minder dan 65,0%.
- 12,2% van de vrouwen uit de doelgroep heeft nog nooit een uitstrijkje laten nemen.
- In 2021 werden 84,7% van de screeningsuitstrijkjes afgenomen door de gynaecologen en 15,2% door huisartsen.
- 7,1% van de uitstrijkjes is afwijkend.
- In 2020 werden er 234 nieuwe invasieve baarmoederhalstumoren gediagnosticeerd bij Vlaamse vrouwen van 25 t/m 64 jaar. De incidentie van de invasieve letsels daalt, maar deze van de in situ tumoren stijgt tot 2019; vanaf 2020 is er een daling van de in situ tumoren. In mei 2018 lanceerde de WHO een oproep tot actie om baarmoederhalskanker te elimineren, wat neerkomt op een incidentie van minder dan jaarlijks 4 nieuwe gevallen per 100.000 vrouwen. In Vlaanderen met een incidentie van 7 nieuwe gevallen per 100.000 vrouwen wordt deze WHO-norm nog niet behaald.
- De opvolgingsgraad van afwijkende screeningsuitstrijkjes heeft met 80,3% nog ruimte voor verbetering. De opvolgingsgraad varieert sterk naargelang de diagnose en het bijhorende

HPV-resultaat. De meer ernstige letsels hebben een betere opvolgingsgraad. Voor de minder ernstige letsels ligt deze lager. We blijven de artsen aanschrijven om te signaleren welke vrouwen na een afwijkend resultaat geen vervolgonderzoek lieten doen.

- Er is een verschil in stadiumverdeling van de invasieve tumoren bij vrouwen die gescreend zijn en vrouwen die nooit gescreend zijn voor de incidentiejaren 2017-2020. Bij de gescreende vrouwen worden 66,3% van deze tumoren gediagnosticeerd in stadium I en slechts 6,2% in stadium IV. Bij de nooit-gescreende vrouwen worden meer tumoren in een verder gevorderd stadium gezien, namelijk 22,9% in stadium III, 17,7% stadium IV en slechts 41,6% in stadium I.

www.bevolkingsonderzoek.be;

Voor regionale cijfers: <https://bevolkingsonderzoek.incijfers.be>

Over het Centrum voor Kankeropsporing

Elk jaar krijgen meer dan 1,6 miljoen mensen in Vlaanderen een uitnodiging om zich preventief te laten onderzoeken op borstkanker, dikkedarmkanker en baarmoederhalskanker. Vroegtijdige opsporing vergroot de kans op genezing en beperkt de impact van de behandeling. Het Centrum voor Kankeropsporing organiseert de Bevolkingsonderzoeken naar kanker in opdracht van de Vlaamse overheid. Het verstuurt de uitnodigingen, bewaakt de kwaliteit, en informeert de bevolking.

www.cvko.vlaanderen; www.linkedin.com/company/cvko

Over de Stichting Kankerregister

De Stichting Kankerregister is verantwoordelijk voor de verzameling, de kwaliteitscontrole, de verwerking en de analyse van de kankerregistratiegegevens, en brengt zo belangrijke – wetenschappelijk onderbouwde - informatie in kaart voor diverse stakeholders (zoals de verschillende overheden en Belgische instanties voor de volksgezondheid, nationale en internationale wetenschappelijke verenigingen, universiteiten, de pers, de privésector, ...) . Daarnaast registreert de Stichting Kankerregister alle testresultaten van stalen afgenomen ter hoogte van borst, dikke darm en baarmoederhals, en beschikt ze via het Intermutualistisch Agentschap over specifieke terugbetalingsgegevens gerelateerd aan kankerscreening. Het Kankerregister en het Centrum voor Kankeropsporing zetten deze informatie in bij de organisatie en evaluatie van de Bevolkingsonderzoeken.

www.kankerregister.be; www.linkedin.com/company/belgiancancerregistry